

חנוכה

HANUKKA

521 ■ 1995 ■ כסלו התשנ"ו

רשות הדואר
Israel Postal Authority
השירות הבולאי PHILATELIC SERVICE

חנוכייה מתקפלת, גטו לודז' (1944) יד ושם, ירושלים

גטו לודז' היה הגטו האחרון שהתקיים על אדמת פולין. קובעי המדיניות הגרמנית באזור ביקשו לנצל ככל הניתן את כוח העבודה היהודי בגטו. חיים מרדכי רומקובסקי, שהגרמנים בחרו בו לעמוד בראש היודנראט - "מועצת היהודים" של הגטו - אכן האמין שקיומו של הגטו זמן רב כל כך נובע מביצוע המדיניות הכלכלית הזאת, וכל עוד היהודים יצרניים ומביאים תועלת כלכלית לתעשייה ולצבא של גרמניה, יהיו הגרמנים מעוניינים להוסיף ולשמור על קיומו. הגטו כולו הפך למחנה עבודה גדול, שבמאמץ עילאי ומתוך מחסור חמור בחומרי גלם ובאמצעי ייצור מתאימים, עלה בידו לייצר מגוון רחב של מוצרים.

במהלך שנת 1942 גורשו כ-70,000 יהודים אל מחנה המוות בחלמנו, אך הגטו הוסיף לעמוד עוד שנתיים. בחודשי הקיץ של 1944 גורשו שאר יהודי הגטו לחלמנו ואחר כך לאושוויץ-בירקנאו, ובכך בא הקץ על גטו לודז'.

יד ושם

חנוכייה מינאטורית עשויה כסף, בגודל 10x5 ס"מ שנעשתה בגטו לודז' בשנת 1944 בידי האמן זישו אייבושיץ, והוקדשה למרדכי חיים רומקובסקי, ראש היודנראט.

זוהי חנוכייה מתקפלת, הנראית כספר סגור, ובתוכה תשעה מיכלי שמן קטנים ומלקחיים, והיא מתאימה לקיום מצוות הדלקת הנרות גם בנסיעות ונדודים.

אחרי המלחמה נמצאה החנוכייה בין חורבות ביתו של רומקובסקי באזור הגטו לשעבר, וב-1983 נמסרה החנוכייה למוזיאון יד ושם.

לודז', שבה ישבו ערב מלחמת העולם השנייה כרבע מיליון יהודים, היתה הקהילה השנייה בגודלה בפולין. ב-1 במאי 1940 נסגר הגטו בלודז' על 164,000 היהודים שנדחסו בתוכו. בהמשך הועברו אל הגטו עוד כמה אלפי יהודים מרחבי פולין ומארצות אחרות. כמו בשאר הגטאות, גם בגטו לודז' - הסגור והמסוגר שבין הגטאות - סבלו היהודים מרעב כבד, ממחלות ומגפות, וכתוצאה מכך משיעור תמותה גבוה מאוד.

Folding Hanukka Lamp, Lodz Ghetto, 1944

Yad Vashem, Jerusalem

This miniature Hanukka lamp (menorah), measuring a mere 5 x 10 cm, was crafted in silver in the Lodz Ghetto in 1944 by the artist Zusia Ejbuszyc, and was dedicated to Mordechai Chaim Rumkowski, whom the Germans had chosen in 1939 to head the "Judenrat" - the "Jewish Council".

The folding menorah looks from the outside like a closed book. It has tongs and nine small vessels for oil, and can be used to fulfil the religious precept of lighting candles on Hanukka even while travelling.

After World War II, the menorah was found among the ruins of Rumkowski's home in the area of the former ghetto. It was donated to the museum in 1983.

Lodz's prewar population of 250,000 made it the second largest Jewish community in Poland. The ghetto was sealed on May 1, 1940, beginning a period of indescribable suffering for the 164,000 Jews packed inside. Thousands more Jews from other areas were transferred to the ghetto in subsequent months. As in other ghettos, in Lodz - the most tightly closed and isolated of the ghettos - the Jews suffered from starvation and disease, resulting in a very high death rate.

The Lodz ghetto was the last ghetto on Polish soil. German policy-makers in the region wanted to exploit the Jewish labour force as much as possible. Rumkowski attributed the ghetto's longevity to this policy, and he believed that as long as the Jews were productive and economically

חותמת : ארוע להופעת הבול
SPECIAL CANCELLATION

beneficial to the Germans, the Germans would be interested in maintaining the ghetto's existence. The entire ghetto became a large labour camp, that with great effort, and despite extreme shortages of raw material and proper means of production, managed to manufacture a wide range of products.

During 1942, some 70,000 Jews were transported to the death camp at Chelmno, yet the ghetto continued to function for an additional two years. The remaining Jews were transported during the summer of 1944 to Chelmno and then to Auschwitz - Birkenau, thereby causing the demise of the Lodz ghetto.

YAD VASHEM

HANUKKA

ISSUE: December 1995
Designer: IGAL GABAY
Size: 40 mm x 25.7 mm
Plate nos: 263
Sheet of 15 stamps, Tabs: 5
Printers: E. Lewin - Epstein Ltd.
Method of printing: Offset

HANUKKA

Emission: Decembre 1995
Dessinateur: IGAL GABAY
Format: 40 mm x 25.7 mm
No de planche: 263
Feuille de 15 timbres, Bandelettes: 5
Imprimerie: E. Lewin - Epstein Ltd.
Mode d'impression: Offset

HANUKKA

Emission: Diciembre de 1995
Dibujante: IGAL GABAY
Tamaño: 40 mm x 25.7 mm
No de plancha: 263
Pliego de 15 sellos, Bandeletas: 5
Imprenta: E. Lewin - Epstein Ltd.
Sistema de impresion: Offset

השירות הבולאי - טל. 03-5123933
שדרות ירושלים 12, תל-אביב-יפו 68021
The Philatelic Service - Tel. (972) 03-5123933
12 Sderot Yerushalayim, 68021, Tel-Aviv-Yafo